

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адольф В.А. Профессиональная компетентность современного учителя: монография / Красноярский Гос.университет / В.А. Адольф. Красноярск: КрГУ, 1998. 286 с.
2. Иванов Д. А. Компетентностный подход в образовании. Проблемы, понятия, инструментарий: учеб.-метод. пособие/ Иванов Д. А., Митрофанов К. Г., Соколова О. В. М. : АПК и ППРО, 2008. 101 с.
3. Кучинська І. О. Педагогічна компетентність сучасного викладача вишу: пріоритетні орієнтири й перспективи. visnyk-sport.kpnu.edu.ua > article
4. Пометун О.І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. К.: «К.І.С.», 2004. 112 с.
5. Савченко Н.Г. особливості професійної підготовки викладачів вищих навчальних закладів www.irbis-nbuv.gov.ua > irbis_nbuv > cgiirbis_64

О.С. Конотоп

РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Входження вітчизняної вищої освіти у світовий та європейській простір, перехід до інформаційного суспільства, вимагають від студентів закладів вищої освіти (ЗВО) сформованості уміння працювати в умовах постійного потоку наукової інформації, здатності до самостійної роботи, самонавчання, самоконтролю та об'єктивної самооцінки власної навчальної діяльності, рефлексії. У сучасних вимогах до мовної підготовки студентів освітнього ступеня «бакалавр» немовних ЗВО зростає роль уміння здобувати інформацію з різних джерел, засвоювати, поповнювати та оцінювати її, застосовувати різні способи пізнавальної і творчої діяльності [4, с. 5].

У двох ключових документах Ради Європи з мовної політики і освіти — Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (2003) [1] та Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors (2018) [7] навчально-стратегічна (НСтК) компетентність визначається пріоритетним напрямком освіти. Отже, проблема навчання студентів немовних ЗВО використовувати ефективні стратегії у навчальному процесі, тобто сформованість НСтК у процесі вивчення іноземної мови (ІМ) є актуальною і важливою.

Ефективно сформувати НСтК у процесі вивчення ІМ у студентів немовних ЗВО можливо лише на основі стратегічного мислення. Сьогодні у науковій літературі категорія «стратегічне мислення» недостатньо вивчена для методики навчання ІМ, але знання її структури, механізмів функціонування і особливостей, на нашу думку, дасть змогу підвищити процес формування у студентів немовних ЗВО англомовної НСтК.

Стратегічне мислення є однією з важливіших компетентностей у сучасному світі. З 1990-х років спостерігається значний інтерес науковців щодо дослідження цієї проблеми (Виханский О.С., 2016; Петров А.Н., 2017; Стрекалова Н.Д., 2018, Константинов Г.Н., 2015, Омае К., 2007; Liedtka J.M., 1998; Bonn I., 2001, 2005; Caporale B., 2015; Casey A., Goldman E., 2001; Chevallier A., 2016; Dixit A., Nalebuff J., 2010; Goldman E., 2007; Mintzberg H., 1994 та ін.), проте слід відмітити, що тематика стратегічного мислення найбільш популярна в економіці та управлінні.

Серед дослідників немає однозначної думки щодо визначення терміну «стратегічне мислення». У таблиці, яка наведена нижче, у хронологічному порядку подано найуживаніші трактування цього терміну.

Таблиця 1

Поняття «стратегічне мислення» у наукових дослідженнях

№	рік	трактування терміну	дослідник
1.	1989	знання різних методів, які використовують	Strumpf S.A.

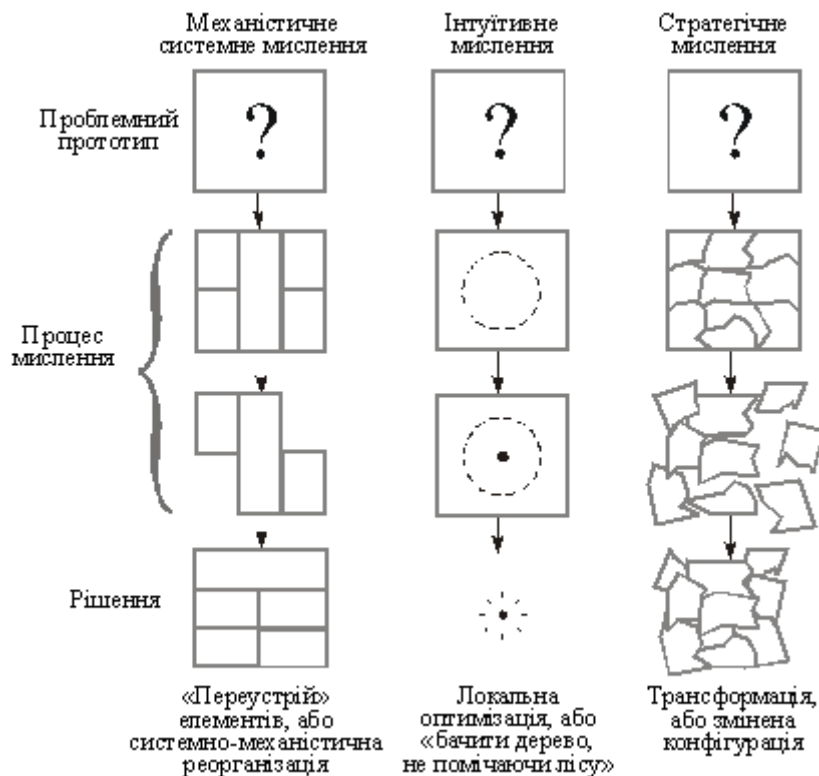
		люди задля досягнення своїх цілей та детермінація дій, які необхідні для їх досягнення	
2.	1992	використання аналогій і якісних подібностей для розвитку креативних нових ідей і конструювання дій на основі нових знань	Stacey R.
3.	1994	концептуальний креативний процес, який пов'язаний з роздумами крізь призму конкурентної переваги в основу якого покладено творчість і інтуїція, а мета – формування бачення того, у якому напрямку і як рухатися далі	Mintzberg H.
4.	1998	особливий спосіб мислення, для якого характерні: системне (цілісне) бачення перспективи; сфокусований намір у майбутньому; інтелектуальна гнучкість (інтелектуальний опортунізм); мислення у часі (динаміка); генерація і перевірка гіпотез	Liedtka J.M.
5.	2002	знаходження різних рішень проблеми спонтанно, враховуючи зовнішні можливості	Graetz F.
6.	2007	поєднання раціонального аналізу, який заснований на реальній природі речей і творчого синтезу компонентів, які вже є у нову структуру за допомогою нелінійного мислення. Це поєднання аналітичного методу і гнучкості розуму	Omae K.
7.	2013	набір компетентностей, які впливають на розробку стратегій і стратегічні дії, які сприяють росту ефективності	Nauntamanop P., Kauranen I., Igel B.

8.	2015	сукупність особистісних або організаційних навичок, які дозволяють ефективно керувати потоком стратегічних рішень	Константинов Г.Н.
9.	2016	здатність виробляти для себе такі рішення з приводу дій, в результаті здійснення яких можна отримати і утримувати бажане	Виханский О.С.
10.	2018	особливий, складний вид інтелектуальної керуючої діяльності, здійснення якої залежить від набору компетентностей, які пов'язані з генеруванням нового розуміння бізнесу щодо досягнення конкурентної переваги, розробки і вибору нових, релевантних стратегій і стратегічних дій, які забезпечують зростання ефективності бізнесу	Стрекалова Н.Д.

Тригоб'юк С.С. виділяє такі три підходи до розгляду стратегічного мислення: 1) раціональний підхід ґрунтується на тому, що стратегічне мислення – це аналітичний системний процес, який вимагає послідовного і точного використання логіки та формальних методів (П. Джонсон, І. Ансофф); 2) креативний підхід стратегічне мислення – здатність боротися зі стереотипами з використанням творчих неформальних методів, інтуїції (представники візіонерської школи К. Омає, І. Вілсон); 3) запропонований Дж.М. Лідка, поєднує два попередні, показує, що для вирішення стратегічних проблем потрібно використовувати і творчий, і раціональний аналітичний підхід, а не зосереджуватись лише на одному з них [6, с. 718].

Справжнє стратегічне мислення, на думку Кенічі Омає, відрізняється від традиційного механічного системного підходу, що ґрунтується на лінійному мисленні, але також відрізняється й від інтуїтивного підходу, коли висновки робляться без будь-якого раціонального аналізу. Найкраще рішення передбачає поєднання раціонального аналізу і творчого синтезу наявних компонентів у нову структуру за допомогою нелінійного мислення. Для того, щоб генерувати

нові ідеї, стратег повинен мати в своєму розпорядженні три основні методи: 1) усунення “вузьких” місць; 2) створення нових комбінацій; 3) максимальне використання стратегічних ступенів свободи [3, с. 166].

Мал. 1. Три стилі мислення за Кенічі Омас [3, с.25]

На основі узагальнення даних, отриманих Н.Д. Стрекаловою [5, с. 395], дамо робоче визначення поняття «стратегічне мислення» для навчального процесу формування НСтК студентів немовних ЗВО під час вивчення ІМ: стратегічне мислення — особливий, складний вид інтелектуальної діяльності, здійснення якої залежить від набору компетентностей, які пов’язані з генеруванням нового для досягнення конкурентної переваги, розробкою і вибором нових, релевантних стратегій і стратегічних дій, які забезпечать ефективний навчальний розвиток студента.

Стратегічно мислити можна навчити. Стрекалова Н.Д. стверджує, що стратегічне мислення можна сформувати під час навчання засобами інтегрованого підходу, який базується на об’єднанні і одночасному системному використанню (у взаємозв’язку) трьох основних підходів – компетентнісного, ситуаційного і процесуального [5, с. 402]. Ідея інтегрованого підходу дослідниці полягає у тому, щоб цілеспрямовано, систематично і планомірно, спираючись на компетентнісний, ситуаційний і процесуальний підходи

формувати навички і вміння думати стратегічно відповідно до різних контекстів під час спеціально організованого навчання.

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, прийняття якої зумовлено необхідністю підвищення якості освіти, вказано, що одним із першочергових завдань «є виховання людини інноваційного типу мислення» орієнтованого на майбутнє [2, с.2]. Таким типом мислення, на нашу думку, і є стратегічне мислення. Отже, формування стратегічного мислення є актуальною вимогою сьогодення, що відображено в державних та міжнародних концептуальних документах, що окреслюють перспективи розвитку ЗВО. Важливість сформованості стратегічного мислення для формування у студентів немовних ЗВО НСтК під час навчання ІМ дозволить підготувати сучасного конкурентоздатного фахівця, який зможе мислити й діяти цілеспрямовано, свідомо використовуючи весь арсенал знань в умовах інформаційного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273с.
2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. URL:<http://www.mon.gov.ua/images/> (дата звернення: 14.02.2020).
3. Омае К. Мышление стратега: Искусство бизнеса по-японски. М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. 215 с.
4. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Колектив авторів: Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок, В. О. Іваніщева, Л. Й. Клименко, Т. І. Козимирська, С. І. Костицька, Т. І. Скрипник, Н. Ю. Тодорова, А. О. Ходцева. К.: Ленвіт, 2005. 119 с.
5. Стрекалова Н.Д. Стратегическое мышление менеджеров: сущность, проблемы и подходы к развитию. Вестник СПбГУ. Менеджмент. 2018. Т.17. Вып. 3. С. 384-411.

6. Тригоб'юк С.С. Стратегічне мислення як основа сучасного стратегічного планування. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2008. № 633. С. 718-720.
7. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors, 2018. 235 p.

І.А. Корнієнко

***САМОКОНТРОЛЬ ЯК ДІЄВИЙ ЗАСІБ РОЗУМОВОГО
ТА МОРАЛЬНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ***

Поняття самоконтролю є базовим для багатьох наук, а особливо – педагогіки, психології, методики. В „Українському педагогічному словнику” самоконтроль трактується як усвідомлювана регуляція людиною своєї поведінки та діяльності для забезпечення відповідності їхніх результатів поставленим цілям, вимогам, нормам, правилам тощо [2]. Наголошується на меті самоконтролю, що полягає в запобіганні помилкових дій чи операцій та виправленні їх, а також на важливій ролі самооцінки. Таке ж визначення зустрічаємо й у „Психологічному словнику” з уточненням, що в результаті самоконтролю здійснюється вибір допустимих і найбільш прийнятих форм реагування на обставини оточуючої дійсності. При цьому вагоме значення має самообмеження як здатність людини відмовитися від непродуктивних і несхвалюваних суспільством, колективом дій, вчинків [3]. За „Словником української мови” в 11 томах, самоконтроль розглядається як контроль над самим собою, своєю поведінкою, роботою, своїм станом [4]. У „Великому тлумачному словнику української мови” додається, що самоконтроль має регулювати свою поведінку, свої дії і свій емоційний стан відповідно до ситуації [1].

Дослідники розглядають самоконтроль як процес, аналізуючи при цьому психологічні механізми його ініціації, індивідуально-психологічні й особливості образів бажаного й дійсного, що використовуються в цьому процесі. У психолого-педагогічних працях, присвячених проблемі формування